

COMUNICAREA ONLINE ȘI SEMNIFICAREA ETICĂ A CADRELOR DIDACTICE

*Nina Garștea, conf. univ., dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

ONLINE COMMUNICATION AND THE ETHICAL SIGNIFICANCE OF TEACHERS

*Nina Garștea, PhD, Assoc. Prof.,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID: 0000-0002-1926-6234
garstea.nina@upsc.md*

CZU: 37.01:004

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p292-297

Abstract. The new conception of online didactic communication owes its establishment to the current dynamic, technological and globalized environment. Universities are facing new challenges that raise various requirements for the development of learning environments, as well as for the most effective way of communication. Replacing face-to-face communication with virtual communication is a big change in learning. Online teaching can be done by the synchronous method and the asynchronous method, both of them having advantages and disadvantages. Experience in the virtual auditorium, patience, empathy, concern for students, excellent presentation skills, proper use of available platforms and tools with easy-to-use features are just some of the qualities and skills required for the teaching staff to manage the online teaching-learning-assessment process. At the same time, the professional experience of the teaching staff and their ability to adapt to the *new* are important aspects while running the communication activities in the online version, which intrinsically involve ethical aspects, as well. The essential values that a modern code of ethics promotes within the education system, also valid for online communication, refer to integrity, honesty, respect and responsibility.

Keywords: online communication, ethical discourse, teaching staff.

Comunicarea este o parte vitală a activității de zi cu zi a cadrului didactic și necesită aptitudini specifice fiecărei forme de comunicare. Din cele câteva secole de istorie a comunicării, se desprinde o perioadă cu totul distinctă prin fecunditatea sa: primii ani ai secolului XXI, când computerul a devenit un izvor de informații, iar Internetul a creat o mulțime de rețele sociale, site-uri, camere de chat, prin care oamenii din întreaga lume pot intra în contact.

Importanța comunicării în mediul online este din ce în ce mai vizibilă pe rețele sociale. În ziua de azi persoanele intră online cu dorința de comunicare. Ce-i drept, aceste comunități sociale (rețele de socializare) pot contribui doar într-o oarecare măsură la dezvoltarea abilităților reale de comunicare [4]. Prin intermediul comunicării online se ajunge la rezolvarea problemelor prin schimb informațional de idei, clarificarea eforturilor, rezolvarea conflictelor, negocierea și luarea de decizii. Înlocuirea comunicării *față-în-față* cu o comunicare virtuală e *o mare schimbare în învățare*. Avantajele includ o performanță îmbunătățită a învățării, participare mai activă și egală, flexibilitatea accesului și ușurință în folosire, interacțiune foarte specifică, învățare mai plăcută, adaptare mai bună, mediu mai puțin amenințator pentru subiecții cu caracteristici speciale, îmbunătățire a înțelegerii culturale și reducerea costurilor și a timpului [6].

În perioada actuală trăim într-un mediu dinamic, tehnologizat și globalizat, aspecte care sunt marcante și pentru planul educațional și care au condus la o nouă concepție despre comunicarea didactică online, susțin autorii I. Roman, M. Fărăgău și S. Dârjan. Actualmente,

educația nu se desfășoară numai cu prezență fizică în școală/universitate, ci și în varianta e-learning sau blended learning. Totodată, universitățile se confruntă cu noi provocări care ridică diverse cerințe pentru dezvoltarea mediilor de învățare, precum și în ceea ce privește modul cel mai eficient de comunicare. Aceste provocări sunt legate de diferite abordări pedagogice, utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), diversificarea populațiilor studențești și noile așteptări legate de viața profesională [7].

În același timp, în comunicarea mediată *statutul* devine puțin difuz și se egalizează. Motivul pentru care statutul este mai puțin evident poate fi datorită dezinhibițiilor sociale date de tehnologie. O ierarhizare în grup/clasă poate fi necesară pentru eficiența sa în sarcină, astfel încât dacă această ierarhie se pierde în comunicarea mediată de computer, pot apărea diverse deficiențe în îndeplinirea și organizarea sarcinilor. Comunicarea mediată poate crește comportamentele atât dezirabile, cât și indezirabile. Cele indezirabile pot apărea datorită frustrării, confuziei, dezindividualizării, lipsei sentimentului de importanță în realizarea sarcinei etc. De asemenea, comunicarea mediată poate aduce confuzie prin interpretări greșite ale mesajelor transmise. Pierzându-se elemente din contactul direct, se pot crea situații și neînțelegeri care scad eficiența și satisfacția învățării [6].

În acest context, s-a constatat că există o diferență semnificativă între grupurile cu o comunicare directă, *față-în-față* și grupurile cu o comunicare virtuală, în ceea ce privește nivelul satisfacției și al productivității. Un mediu bogat de comunicare realizat față-în-față duce în mod semnificativ grupul de elevi la o productivitate mai mare decât în grupurile aflate în mediul de lucru virtual. Totodată, grupurile ce comunică față-în-față pot experimenta un grad semnificativ mai mare al *calității interacțiunii*. Or, în grupurile care utilizează comunicarea online se înregistrează un nivel mai scăzut al coeziunii sociale, care conduc la o performanță mai scăzută în sarcinile activ-participative. Pe de altă parte, comunicarea online stimulează creativitatea, crește numărul de decizii alternative, înregistrând mult mai multe decizii de calitate superioară și oferind membrilor grupului participare mai activă și egală.

Dacă ne referim la orele realizate în format online în sistemul de învățământ, atunci trebuie să precizăm că există două metode principale de a preda online: metoda sincron și metoda asincron [2]. *Metoda sincron* presupune realizarea procesului de predare-învățare-evaluare în același timp. *Avantajele* predării online prin metoda sincron țin de:

- realizarea comunicării în timp real, fiind o formă apropiată de predarea clasică, deși lipsește prezența fizică propriu-zisă;
- observarea de către profesor a lipsei interesului, sustragerii atenției în procesul predării /transmiterii informației elevilor/studentilor în același mod ca și în cazul comunicării față-în-față;
- facilitează comunicarea online prin posibilitatea de a răspunde în timp real la întrebări și a clarifica cele neînțelese de elevi/studenti în cadrul orelor.

Dezavantajele aplicării metodei sincron au legătură cu partea tehnică și constau în lipsa sau existența tehnicii de calcul învechite, în căderi ale conexiunii la internet, numeroase întreruperi sau pierderi de sunet, aspecte ce reduc calitatea procesului de predare-învățare-evaluare. Totodată, comunicarea online *uniformizează cursanții*, profesorul poate observa cu greu un elev/student și îi este foarte dificil să revină la o anumită informație pentru a facilita predarea diferențiată și a individualiza procesul de învățare.

Metoda asincron este o abordare *la distanță* a procesului de predare-învățare-evaluare, profesorul alegând un mod/mijloc de a transmite conținuturile necesare de a fi studiate de elev/student prin recurgere la anumite platforme educaționale sau filme video. Avantajul aplicării

acestei metode constă în faptul că elevul/studentul are la dispoziție o informație, un material amplu, la disciplina/unitatea de curs ce este pregătită minuțios de profesor și își organizează timpul independent pentru a o studia și realiza sarcinile înaintate. *Dezavantajele* acestei metode țin de lipsa contactului direct cu profesorul și a comunicării față-în-față cu colegii, prezența stilului impersonal, lipsa posibilității de a adresa întrebări și a primi răspunsuri, de a dezbate anumite subiecte cu colegii, de a învăța interactiv.

Dintre *beneficiile comunicării didactice online* pentru studenți se pot enumera următoarele:

- informarea cu aspecte în actualitate și reflecție asupra unor teme de interes;
- însușirea noțiunilor de specialitate necesare utilizării computerului în procesul didactic;
- operarea cu noțiunile și metodele specifice instruirii asistate de calculator;
- utilizarea și evidențierea unor tehnici didactice de predare-învățare-evaluare prin intermediul calculatorului;
- formarea unei orientări moderne și dinamice asupra problematicii abordate.

E-learning-ul este capabil să îndeplinească obiectivele educaționale ale instituțiilor de învățământ superior. În cazul studiului online se atestă și existența unor neajunsuri ale comunicării didactice precum: consultare redusă în cadrul orelor derulate în mediul virtual; reducerea exprimării opiniilor; diminuarea participării active, deoarece pot fi derulate în paralel și alte activități (nondidactice); stabilirea contactului vizual – indicator al atenției – este dificilă, greoaie, câteodată imposibilă în mediul on-line [Apud 7].

I. Roman, M. Fărăgău și S. Dârjan menționează că în procesul de transmitere a informațiilor în mediul online formarea și dezvoltarea *pilonilor emoționali* – AAA (*autocunoaștere, automotivare și autoreglare*) suferă diminuări sau creșteri atât la cadrele didactice, cât și la studenți. Pentru profesori ca și comunicatori, autoreglarea și automotivarea în activitate sunt influențate de competențele tehnologice, digitale, pregătirea conținuturilor, dar foarte mult și de relația pe care o stabilesc cu grupa de studenți. În cazul studenților se face apel foarte puțin la intuiție, care facilitează învățarea. Automotivarea ține de pasiunea pentru învățare. Cele patru competențe pe care le presupune sunt: hotărârea de a realiza ceva depunând eforturi pentru a îmbunătăți sau atinge standarde de excelență, atașamentul față de școală, inițiativa, optimismul, în sensul de a persista în urmărirea țelurilor, în ciuda obstacolelor și a înfrângerilor.

Experiența în sala virtuală, răbdarea, empatia, grija pentru studenți, abilități excelente de prezentare, utilizarea corectă a instrumentelor de predare/învățare disponibile cu funcții ușor de utilizat sunt abilitățile suplimentare necesare ale cadrului didactic actual pentru a gestiona procesul de predare online. Materialele digitale oferite studenților, cum ar fi accesul gratuit la cărți electronice și jurnale electronice, resurse educaționale deschise, baze de date, conexiuni instituționale și personale la internet, Wi-Fi, acces la un cont gratuit pe Zoom, Google Meet sunt definite ca resurse disponibile în mediul universitar [7]. Cadrul didactic trebuie să asigure, și în comunicarea online, transmiterea și recepționarea corectă a mesajului precum și capacitatea studenților de a decodifica mesajul; înțelegerea mesajului; interpretarea corectă a mesajelor prin posibilitatea de a le recepționa până la final din cauza problemelor de conexiune; înțelegerea de către studenți a răspunsului minimal sau a încurajărilor pentru a continua exprimarea propriilor idei; concentrarea atenției în timp în raport cu informațiile transmise de profesor; dinamizarea unui dialog sau a întrebărilor. Utilizarea îndelungată a interacțiunii online dezvoltă probleme întâmpinate de cadrele didactice și studenți. Clasele online sunt problematice la anumite materii în care conținutul este abstract, există multe concepte care au nevoie de o interacțiune reală față în față pentru o înțelegere completă.

Se constată că, deși munca în echipă poate genera conflicte cognitive, acest lucru le poate permite tinerilor să rezolve probleme la un nivel mai avansat decât dacă ar lucra singuri la aceleași probleme. Din acest motiv, forumurile de discuții online sunt folosite pentru a sprijini învățarea studenților în diferite contexte educaționale. Una dintre dimensiunile comunicării online - expresia emoțională - se referă la experiența afectivă provocată de mesajele unei discuții online. Din perspectiva comportamentului, experiența afectivă pozitivă poate servi ca o întărire pozitivă pentru creșterea comportamentului post-răspuns, care implică studentul în interacțiunea online și studiu mai motivat pentru oferirea de feedback. Mesajele care exprimă experiență afectivă pozitivă cresc probabilitatea ca profesorii să poată încuraja studenții să exprime idei noi în discuțiile online. Indiferent dacă ideile sunt corecte sau incorecte, alți studenți se pot angaja în discuții, pentru a le confirma sau corecta. Prin urmare, studenții beneficiază de astfel de schimburi.

După cum preciza K. Gibran, „profesorul cu adevărat înțelept nu te invită să intri în casa înțelepciunii sale, ci, mai curând, te călăuzește către pragul minții tale” [Apud 7]. Se consideră că profesorul poate fi un adevărat educator doar dacă realizează prin dăruire și devotament față de profesia didactică rolurile de formator, ghid, animator, părinte și evaluator preocupat de cultivarea atitudinilor superioare. Cadrelor didactice le este mai dificil să predea utilizând doar limbajului verbal în detrimentul celorlalte modalități de exprimare. Aceștia trebuie să conștientizeze valoarea interactivă a informațiilor vehiculate. De asemenea, este necesar ca atunci când comunică informațiile, acestea să fie sistematizate, totodată trebuie să recurgă la sistematizarea rapidă a unui volum mare de informații.

În felul acesta, experiența cadrului didactic și capacitatea sa de a se adapta noului sunt aspecte importante în derularea activităților de comunicare în varianta online care implică, intrinsec, și *aspecte etice*. Profesia de cadru didactic trebuie să inspire încredere și responsabilitate în comunitate și de aceea necesită standarde foarte ridicate de profesionalism. Prin urmare, orice persoană care acceptă să urmeze profesia de cadru didactic trebuie să aibă în vedere că acceptă responsabilitatea încrederii publice, care i se oferă, precum și responsabilitățile de a practica profesia în funcție de cel mai înalt grad posibil de conduită etică [3].

Conduita etică determină ansamblul de valori, norme, reguli și principii morale de care trebuie să țină seama cadrul didactic în activitatea profesională. Valorificarea lor în procesul de comunicare online contribuie la reglementarea relațiilor interpersonale între profesor-student și student-student.

După cum menționa J. Habermas, discursul/comunicarea etică evaluează scopurile cântărind ceea ce este *bine pentru mine* sau *pentru noi*. Ideea binelui se leagă atât de viața individului, cât și de viața colectivă a comunității. Discursul etic este *precaut*, deoarece se referă la căile prin care putem organiza satisfacerea dorințelor și scopurilor noastre superioare. Discursul etic se referă la înțelegerea de sine a individului, în cazul dat a studentului. Iar chestiunile etice sunt hermeneutice în sens larg [5, p.121].

Prin urmare, rolul unui cadru didactic în societate este semnificativ și important, deoarece acesta are o influență ce depășește societatea în care trăiește și nicio altă personalitate nu poate avea o influență mai profundă decât un profesor. Studenții sunt extrem de mult influențați de capacitatea empatică a profesorului, de afecțiunea sa, de profilul său moral și de caracterul său, de etica „binelui pentru noi”.

Valorile esențiale pe care le promovează un cod de etică modern în cadrul sistemului de învățământ, valabil și pentru comunicarea online, se referă la *integritate*, crearea și menținerea unor relații profesionale adecvate, implicarea corespunzătoare în exercitarea atribuțiilor profesionale în activitățile de comunicare online cu corectitudine; *onestitate*, cadrul didactic

afișează un comportament bazat pe imparțialitate, încredere și onestitate, acționând și discutând sincer și corect; *respect*, cadrul didactic manifestă în relațiile cu ceilalți toleranță, fiind atent și înțelegător față de alte opinii, păreri sau valori, dezvoltă și încurajează respectul reciproc în relația cu studenții; *responsabilitate*, cadrul didactic acționează cu prioritate pentru instruirea studenților, facilitarea procesului de învățare, activitate de bază căreia îi dedică timp și energie în mod corespunzător [Apud 3].

Atunci când este abordată problematica eticii profesionale, este primordial un nivel înalt al *conștiinței profesionale*. Acest element reprezintă baza pentru un comportament etic în comunicarea online și pentru o activitate didactică cu un nivel de calitate cât mai înalt. Comportamentul etic promovat atât la nivelul cadrelor didactice, cât și al studenților reprezintă un element extrem de important în asigurarea calității procesului de predare-învățare-evaluare. Prin această abordare se asigură nu numai transferul optim de cunoștințe, ci și dezvoltarea potențialului uman al studenților.

De asemenea, cadrele didactice trebuie să cunoască prevederile documentelor de politică educațională și normative referitoare la drepturile și responsabilitățile profesionale ale cadrelor didactice din sistemul de învățământ, să utilizeze standarde ocupaționale drept valori de referință și pentru activitatea didactică online. Este necesar ca fiecare cadru didactic să respecte principiile democratice de predare-învățare-evaluare, să promoveze relații de muncă centrate pe valoare și să încurajeze un comportament prosocial, fiind un exemplu demn de urmat pentru elevi/studenți.

Din punctul de vedere al promovării valorilor etice în activitatea didactică online, se pot distinge o serie de aspecte precum conștiința morală, judecata morală și acțiunea morală. Cadrul didactic în cadrul comunicării în format online trebuie să manifeste un comportament moral adecvat, fiind un exemplu demn de urmat pentru elevii/studenții săi. Acest lucru presupune:

- identificarea rolului părților implicate în cadrul comunicării online și a problemelor, opțiunilor de natură etică;
- analiza și evaluarea situației existente prin identificarea acțiunilor morale necesare;
- implementarea unor acțiuni concrete și depășirea problemelor prin menținerea statutului ierarhic, explicarea în mod tacticos a sarcinii neclare; captarea atenției studenților, oferirea de consultații, aplicarea metodelor ce stimulează activismul studenților, implicarea pilonilor emoționali etc.

În cadrul activității de comunicare online, profesorii îndeplinesc roluri și activități complexe, respectând principii morale în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare și formând comportamente morale în corespundere cu aceste principii, adecvate statutului de student. Modelarea personalității studentului prin transmiterea de modele, comportamente, atitudini morale, reacții dobândite și învățate prin intermediul comunicării care poate și trebuie să ofere bucuria de a interacționa. Prin urmare, se conturează prin eforturi comune un peisaj complet în care cadrele didactice și studenții sunt deopotrivă implicați, manifestând tact și etică profesională în procesul de comunicare online.

Așadar, în comunicarea online, ca de altfel și în cea față-în-față, *integritatea morală* a cadrului didactic este esențială, deoarece este fundamentul unor relații de succes. După cum afirma Aristotel, „ca să știi ce este omul, e suficient să-l privești și să spui ce vezi. Ca să-i judeci faptele și să spui care sunt bune și care sunt rele, care țin de umanitatea lui și care îl desfigurează, e nevoie de mai mult timp” [1, p.61]. Prin manifestarea unei culturi profesionale adecvate, în care cadrul didactic și studenții depind unii de alții în procesul de comunicare online, tratarea reciprocă *cu umanitate* devine esențială. În acest caz, crește motivarea pentru învățare și productivitatea activității de învățare, comportamentul onorabil fiind un factor important.

BIBLIOGRAFIE

1. BAUMGARDEN, Al. *Idei înrâuritoare ale lui Aristotel*. București: Humanitas, 2012. ISBN: 978-973-50-3802-1.
2. *Cursuri online sau offline? Avantaje și dezavantaje*. Disponibil: <https://codeupacademy.ro/blog/cursuri-online-sau-offline-avantaje-si-dezavantaje/> (vizitat 10.02.2023).
3. *Dimensiunea etică a profesiei didactice*. Disponibil: <https://www.qualform.snsr.ro/articole/dimensiunea-etica-a-profesiei-didactice> (vizitat 09.02.2023).
4. *Importanța comunicării în mediul online*. Disponibil: <https://www.roircop.info/importanta-comunicarii-in-mediul-online/> (vizitat 09.02.2023).
5. FINLAYSON, J.G. *Habermas*. București: Editura ALL, 2011. ISBN: 978-973-571-896-1.
6. LECA, R. *Comunicarea virtuală vs. realitatea*. Disponibil: <https://ultrapsihologie.ro/2015/02/02/comunicarea-virtuala-vs-realitate/>
7. ROMAN, I., FĂRĂGĂU, S., DÂRJAN, S. *Comunicarea didactică în mediul online*. Disponibil: http://www.rttlc.ro/wp-content/uploads/2021/10/03_Roman_Faragau_Dirjan.pdf
8. SBURLESCU A. *Comunicarea eficientă*. Ediția a II-a. București: Editura ALL, 2008. ISBN 978-973-571-592-2.